

XCENTRIC

31 de març
20.00h
Auditori CCCB

Certes observacions

Com si fos un observatori científic, aquesta sessió reuneix un conjunt de pel·lícules experimentals que intenten captar les formes efímeres, les variacions de l'aparença de les coses, la modulació de la llum i les transformacions del color en el paisatge. A través de diferents tècniques de filmació (plans fixos, time lapse o filtres) i diversos tractaments del film al laboratori (solaritzacions, tintatge, viratges o sobreimpressions), les imatges es tornen il·lusions òptiques del món natural, llenços en moviment que es transfiguren i adquireixen una gran plasticitat.

The Wind Variations, Andrew Noren, 1969, 16 mm, sense so, 25 min; **Favorable Conditions**, Lowell Bodger, 1973, 16 mm, sense so, 18 min; **Vision of the Fire Tree**, Stan Brakhage, 1990, 16 mm, sense so, 5 min; **Le Granier, Paysage Étude N°1**, Olivier Fouchard, 2007, 35 mm, sense so, 15 min; **L'Arbre Tahousse**, Mahine Rouhi i O. Fouchard, 2001, 16 mm, sense so, 6 min; **Le Granier, Version II**, O. Fouchard, 2007, 35 mm, sense so, 17 min; **Film with Sun**, L. Bodger, 1976, 16 mm, sense so, 20 min; **Masanao Abe - Cloudgraphy**, Helmut Völter, 2015, vídeo, 5 min.

El terme *meteorologia* va ser emprat inicialment pels grecs per designar 'el que existeix entre el cel i la terra'. Aristòtil, en els seus llibres sobre la naturalesa, va escriure el *Tractat de meteorologia*, on observa i estudia els fenòmens atmosfèrics. Al segle XIX les descripcions meteorològiques adquireixen significats que identifiquen i localitzen la subjectivitat com una condició atmosfèrica. En aquest sentit, tant el temps (meteorològic) com el cinema estan vinculats per una concepció moderna de la percepció, un canvi radical de la visió que la situa en un cos subjectiu.

The Wind Variations. Meditació extàtica sobre la modulació de la llum que passa a través de les cortines d'una finestra. «La llum és l'activitat del que és transparent.» –Aristòtil. «Probablement porta l'essència del mateix artista, l'esperit del vent que xiuxiueja, als esperits afables i les criatures de la llum, el camí dels sentits cap al sol.» –Ernie Gehr. «Llum, llum i més llum.» –Jonas Mekas. «La naturalesa essencial de les pel·lícules de Noren és la LLUM EN EL TEMPS [ombra, textura visual i velocitat]» –Larry Kardish.

«El temps va néixer amb el cel.» –Plató

Favorable Conditions és una pel·lícula de Lowell Bodger exquisidament fotografiada, amb una gràfica complexa i una atenció gairebé científica pel detall. El pla fix d'un edifici perfilat sobre el cel, filmat seqüencialment —*frame a frame*— en diferents moments del dia, posa en relleu les diferències entre la llum i la trajectòria de la seva ombra i ens descobreix el seu moviment d'una manera que mai no es podria experimentar amb una observació natural. [L'ombra d'un cos sota la llum del sol es mou i es va modificant al llarg d'una jornada i cada dia, diversament, al

llarg de l'any. L'ombra és part de la realitat d'aquell cos i té, no obstant això, la fascinació de l'aparença: és realitat en tant que efecte teòricament previsible, matemàticament calculable; és aparença en tant que deixat a la imprevisible verificació d'altres circumstàncies —la batalla del sol amb el núvol— que d'ell ret la precària existència i intensitat. – Francesco Venezia]. Els diferents tractaments de la imatge —solarització, filtratge i superposició— són «variacions d'aparença» del pla inicial.

«La visió és foc als ulls.» –Plató

Vision of the Fire Tree. «Vitalment, els humans agonitzen com un gran arbre desarrelat amb les arrels en l'aire. Ens hem de plantar a nosaltres mateixos en l'univers.» –D. H. Lawrence. «Com un foc en la ment, aquesta petita pel·lícula és la recerca d'aquest 'arbre' al llarg d'una línia de sinapsi metafòrica.» –Stan Brakhage.

«Contempleu aquesta muntanya. Abans era de foc.» – Cézanne

Le Granier, Paysage Étude N°1. La Terra està viva, està patint i està plena d'història. Una muntanya cansada que sembla amagar un secret sagrat. Aquests paisatges tel·lúrics, transfigurats per la manipulació de la imatge, expliquen la història d'aquesta muntanya poblada d'encants i de naturalesa salvatge. L'artista concedeix al cim una aura de misticisme i inaccessibilitat explotant un material intensament processat. Vomita amb gran ímpetu matèries bituminoses, sofroses i ardents, acompanyades de cendres i fums més o menys densos. «El color de la naturalesa és un vermell extravagant.» –Baudelaire.

«La llum no és el foc.» –Aristòtil

L'Arbre Tahousse. Durant els sis minuts que dura la 'visió', l'espectre d'un arbre es transforma en una cosmogonia multicolor, un ritme semblant al de les convulsions nervioses ens il·lumina les retines i ens alleuja els dolors quotidians. [«Allò que el cinema necessita és bellesa, la bellesa del vent movent-se entre les fulles dels arbres.» – David W. Griffith. «Què és la bellesa? Tots els meus quadres són recerques i experiments, no pinto obres d'art.» –Pablo Picasso. «El cinema és la música de la llum.» –Abel Gance.]

«Allò essencial és invisible als ulls.» –Saint-Exupéry

Le Granier, Version II. Aquesta nova versió es va realitzar amb els plànols rebutjats de la primera versió. Amb la seva alquímia fílmica i ull de pintor, Olivier Fouchard explota els recursos del treball artesanal, sobretot químic, amb les imatges per revelar-nos 'un altre món' d'una matèria i potència visual abrasadora.

«Els nostres ulls pensen.» –Cézanne

Film with Sun. Lowell Bodger —tipògraf, impressor, cartògraf planetari i cineasta experimental— demostra com els plànols d'una sola bombeta, el sol i els núvols es poden convertir, a través de l'ús de diferents tractaments de laboratori, en uns quadres abstractes magnífics.

«No ho sé, el cinema és un misteri.» –Godard

Masanao Abe – Cloudgraphy. Els núvols estan subjectes a certes transformacions produïdes per certes causes que generalment efectuen qualsevol variació en l'atmosfera; són indicis visibles de les operacions d'aquestes causes. Davant del fracàs de la descripció verbal d'aquests fenòmens, des de la segona meitat del segle XIX les tècniques de la fotografia i el cinema —sobretot les preses de vista animades quadre per quadre per enregistrar i visualitzar el moviment— s'han utilitzat per investigar els núvols en un intent de la ciència meteorològica d'observar, anomenar i entendre l'atmosfera de la Terra. El físic Masanao Abe, nascut a Tòquio l'any 1891, tot just era un nen quan va ser testimoni de la primera projecció de cinema al Japó; gravat en la seva memòria, aquest record li va despertar l'aspiració de crear imatges animades. Ràpidament va comprendre el funcionament dels dispositius de filmació i, després d'estudiar la carrera de física, es va interessar pel fenomen dels corrents d'aire. En un creuer pel Mediterrani, Masanao Abe va veure la

Comtessa dels vents, una forma estranya de núvol lenticular que apareix sobre l'Etna i roman immòbil durant un temps abans d'esvaïr-se. En el viatge de tornada, va descobrir les mateixes formes sobre el mont Fuji. L'any 1927 va construir un observatori amb vistes a la mítica muntanya amb la intenció d'estudiar els núvols que l'envolten i la seva correlació amb l'aire. La recerca sobre la manera de capturar «imatges d'un objecte en moviment i transformació» es va iniciar amb la presa de fotos estàtiques i va prosseguir amb la filmació de pel·lícules en 16 i 35 mil·límetres. Progressivament va inventar diversos dispositius de mesurament i enregistrament d'imatges, com l'intervalòmetre o l'estereoscopi. Els seus estudis, però, no es van limitar a la mera obtenció d'imatges d'arxiu; aquests anaven acompanyats de dades exhaustives sobre la meteorologia, com ara la data i l'hora, la pressió de l'aire i el temps. Més enllà de l'interès científic, però, el treball de Masanao Abe també es pot reconèixer des del punt de vista artístic. En les seves fotos i films hi ha una dualitat intrínseca: d'una banda, el context científic on les imatges se serialitzen amb la finalitat de comparar sense ambigüitats els documents visuals i, de l'altra, la singularitat de cada imatge, que, amb una narració definida —la hipnotitzadora dansa de seducció i dispersió dels núvols al voltant d'un cim impertorbable—, dona espai a la imaginació i l'associació d'imatges —la materialitat de la pel·lícula, les seves esgarrapades i taques, emergeix en consonància amb el moviment i la mutació dels núvols. [«Es podria dir que la contemplació dels núvols ens posa davant d'un món on hi ha tantes formes com moviments; els moviments li donen formes, les formes estan en moviment i el moviment les deforma sempre. És un univers de formes en contínua transformació. (...) Tots aquests núvols de formes fantàstiques i lluminoses, aquestes tenebres caòtiques, aquestes immensitats roses i verdes, suspeses i afegides les unes a les altres, aquests fornalls oberts, aquests firmaments de ras negre o morat, arrugat, enrotllat o esquinçat, aquests horitzons de dol o que ragen metall fos, totes aquestes esplendors em van pujar al cap com una beguda espirituosa o com l'eloqüència de l'opi. (...)» Captat de sobte pel poder de la contemplació còsmica, Baudelaire afegeix: «És curiós que, davant d'aquestes màgies líquides o aèries, no se'm va acudir queixar-me ni una sola vegada de l'absència de l'home.» –Gaston Bachelard, *L'Air et les songes : essai sur l'imagination du mouvement*. «Tot per mi és núvol i d'això moro.» – Jules Supervielle.]

–Oriol Sánchez i Celeste Araújo

A la finalització de la sessió, es projectarà el resultat del taller "**L'autoretrat (re)filmat**" (11 min), impartit per l'Oriol Sánchez el passat novembre.